

(település neve)-i Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.127/2023/4.

A felperes:

Szociális és Gyermekügyi Főigazgatóság ((cím).)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Balsai Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. ifj. Balsai István; iroda címe)

Az alperes:

(település neve) Város Önkormányzata ((címe))

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

dr. Faludi Csaba ügyvéd (ügyvéd címe.)

A per tárgya:

Támogatás visszakövetelése

Az elsőfokú bíróság neve és a megfellebbezett határozatának a száma:

(település neve)-i Törvényszék 20.P.21.877/2021/29.

A fellebbezést benyújtó fél és a fellebbezés száma:

Felperes, 20.P.21.877/2021/30.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 100.000.000 (százmillió) Ft-ot és annak 2021. március 28. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 % ponttal növelt értékű késedelmi kamatát.

A feljegyzett 2.500.000 (kettőmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A tényállás

[1] A 2001. július 26. napján kelt megállapodással az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. a Kormány 20.043/2001. (VI. 28.) számú határozata alapján átadta az alperesnek a (település neve)-i (terület hrsz.-a) hrsz.-ú repülőtér megnevezésű ingatlant az azon lévő vitatott tulajdonú felépítmények nélkül. A megállapodás 6.4. pontja – egyebek mellett – rögzítette, az alperes az ingatlant a szerződés aláírásától számított 5 éven belül nem idegenítheti el. Az elidegenítési tilalom alól azonban a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter méltányosságból egyedi döntéssel felmentést adhat. Rögzítette továbbá, hogy a 2000. évi CXLV. tv. (Sporttörvény) alapján ingyenesen vagy kedvezményesen történő átruházás esetén a kedvezményezett legalább 15 évig csak a miniszter engedélyével idegenítheti el, illetve terhelheti meg az ingatlant.

[2] Az alperes az ingatlan fejlesztése (aszfaltos kifutópálya, gyeprácsos terület kialakítása, eszközfejlesztés) érdekében regionális fejlesztési pályázaton vett részt. Az ehhez szükséges önrész biztosítására a (megye neve) Megyei Önkormányzat (felperesi jogelőd) közreműködésével került sor. A (megye neve) Megyei Közgyűlés a 2004. február 26. napján kelt 3/2004. (II.26.) Kgy. határozat 11. pontja szerint egyetértett a (település neve)-i Regionális Repülőtér fejlesztésében történő 100.000.000 Ft költségkihatású megyei önkormányzati részvétellel. Az önrész biztosításához a 2004. évi költségvetésben 50.000.000 Ft, a 2005. évi költségvetés terhére szintén 50.000.000 Ft biztosítására vállalt kötelezettséget.

[3] Ezt követően a felek 2005. április 29. napján „Együttműködési megállapodás”-t kötöttek. Annak 1. pontja tartalmazta, az alperes a repülőtér fejlesztésére 1998-2004-ig 47.780.200 Ft forrást biztosított. A 2. pont szerint a fejlesztés további két üteme 2004-2015-ig valósul meg. Meghatározták a beruházások ütemezését és azok műszaki tartalmát, amely kifutópálya létesítését is magában foglalta. A 3. pontban megállapították, hogy az alperes 2004. októberében pályázatot nyújtott be a „település neve Regionális Reptér 1/A. fejlesztési üteméhez nyújtandó támogatásra”, feltüntették, hogy a 2004. évben vállalt 62.700.000 Ft önrész a felperesi jogelőd által elkülönített 50.000.000 Ft-ból, valamint az alperes költségvetésében szereplő 12.700.000 Ft-ból, a 2005. évben felmerülő önrész 135.000.000 Ft összege pedig a felperesi jogelőd által biztosított további 50.000.000 Ft-ból, a fennmaradó 85.000.000 Ft az alperes költségvetéséből kerül biztosításra. A 2006. évben felmerülő 164.000.000 Ft önrészt pedig szintén az alperes biztosítja. A szerződés 5. pontjában rögzítették, hogy sikeres pályázat esetén a felperesi jogelőd a „kiépült infrastruktúrából oly mértékben jut tulajdonrészhez, ahogy az általa biztosított önrész (100.000.000 Ft) aránylik az elnyert pályázati összeg nagyságához”. Az alperes által biztosított pályázati önrész a pályázati önrészből és az 1998-2004-ig biztosított fejlesztési forrásból áll össze. A kiépült infrastruktúra fennmaradó részének tulajdonosa az alperes.

[4] A 6. pont szerint, ha a pályázaton az alperes nem nyer támogatást, a felperesi jogelőd a 3/2004. (II. 26.) Kgy. határozatában biztosított pénzeszközt továbbra is a repülőtér fejlesztésére fordítja újabb pályázati forrás elnyerése érdekében. A 7.a. pont szerint pedig a repülőtér későbbi üzemeltetéséről a felek tárgyalásokat folytatnak.

[5] A felperes a vállalt 100.000.000 Ft önrészt teljesítette, a pályázat eredményesnek bizonyult, a beruházás megvalósult.

[6] A felek 2007. május 2. napján egyeztettek a felperesi támogatás ellentételezéséről. Ekkor az alperest képviselő (alpolgármester neve) alpolgármester arról tájékoztatta a felperest, hogy a repülőtéri ingatlanból a felperes nem szerezhetsz tulajdonjogot, a kifutó pálya nem kerülhet a tulajdonába. A felperes felvetette, hogy más ingatlanok tulajdonjogának a megszerzésével kompenzálják az általa nyújtott támogatást.

[7] Ezt követően a felek legközelebb 2012. április 5-én tárgyaltak, amelynek során az alperes ingatlanokkal kívánta kompenzálni a felperes által nyújtott támogatást. Az erről

folytatott tárgyalások a felek között nem vezettek eredményre. Jogszabályváltozás és intézményi átalakulások folytán a követelés a felpereshez mint jogutódhoz került.

[8] A felperes többszöri 100.000.000 Ft megfizetésére irányuló felhívására a felek között további egyeztetések zajlottak, amelyek szintén eredménytelenek voltak.

[9] Ilyen előzmények után a felperes 2021. március 8. napján kelt március 12. napján kézbesített levelében a megállapodástól elállt. Ezt követően az alperes ismételten felajánlotta, egyeztetést kezdeményez a repülőtéri ingatlanban történő állami tulajdonszerzés érdekében. Kérte, hogy az egyeztetési eljárások folytatásáig a követelés érvényesítésével kapcsolatos eljárásokat függeszék fel. A felperes a felvetésre nem nyilatkozott.

A kereset és az ellenkérelem

[10] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 100.000.000 Ft és ennek 2021. március 28. napjától a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat 8 % ponttal növelt értékű késedelmi kamata, valamint 4.064.000 Ft ügyvédi munkadíjból álló perköltség megfizetésére, amelyet a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: IM rendelet) 3. § (1) bekezdése, (2) bekezdés a) és b) pontja alapján számított fel azzal, hogy a jogi képviselő általános forgalmi adó fizetésére köteles.

[11] Jogállításként a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 298. § a) pontját, 300. § (1) és (2) bekezdését, 319. § (3) bekezdését, 320. § (1) bekezdését, 301/A. § (1) és (2) bekezdését, valamint 685. § c) pontját jelölte meg. Érvelése szerint az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy a nyújtott támogatási összeg ellentételezéseként a kiépítendő infrastruktúrából, a reptéri ingatlanból tulajdoni hányadot ad a részére, e kötelezettségének azonban nem tett eleget. Az együttműködési megállapodás nem rögzített ugyan határidőt arra nézve, hogy az alperesnek meddig kell az ingatlanrész felperesi jogelőd javára történő átruházásáról gondoskodnia, a megállapodás megkötése óta eltelt 16 év azonban a szolgáltatásra nyitva álló észszerű mértéket meghaladta. Az alperes tehát késedelembe esett, ezért alappal állt el a szerződéstől. Az elállás a szerződést felbontotta, amelynek következtében a Ptk. 319. § (3) bekezdése szerint a teljesített szolgáltatás a részére visszajár. A késedelembe esés napja a felszólításban szereplő 15 napos határidő lejártá, ami a közlés időpontjához képest 2021. március 28-a. Az alperes ezen időponttól kezdődően köteles késedelmi kamat fizetésére.

[12] Vitatta az alperesnek a szerződés lehetetlenülésére vonatkozó jogi érvelését, mert az csak akkor valósul meg, ha a teljesítés utólag és véglegesen meghiúsul. Jogi lehetetlenülés pedig akkor áll fenn, ha új jogszabály zárja el a teljesítés útját, vagy a kötelezett teljesítését a jogosult jogszerű elállása akadályozza meg. A teljesítés nem hiúsulhatott meg véglegesen, mert az alperes a 2021. március 29. napján csatolt levelében maga kezdeményezett egyeztetést a repülőtéri ingatlanból történő tulajdonátruházás érdekében.

[13] Utalt arra, a teljesítés nem irányult lehetetlen szolgáltatásra sem.

[14] Vitatta az elévülés bekövetkeztét abban az esetben, ha követelése 2007. május 2. napján esedékessé vált, mert a felek között zajló tárgyalások a Ptk. 325. § (1) bekezdése alapján az elévülési határidőt megszakították.

[15] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte. Anyagi jogi kifogása jogalapját a Ptk. 200. §-ában, 325. § (1) bekezdésében, 326. § (2) bekezdésében, 205. § (1) bekezdésében, 207. § (1) bekezdésében, 240. §-ában, 298. § a) pontjában, 300. § (1) és (2) bekezdésében jelölte meg. Előadta, a

felperes által nyújtott támogatás az alperessel közös pályázat önrészenek a biztosítása, amelyhez kapcsolódó önrész biztosítási kötelezettségének maga is eleget tett. Az együttműködési megállapodás 5. pontja alapján azt vállalta, hogy a felperes által nyújtott önrésztámogatás ellenében a felperesi jogelőd az infrastruktúrából jut tulajdoni részhez. A 2007. május 2. napján tartott egyeztetésen mindkét fél tisztában volt azzal, hogy eredeti megállapodásuk nem teljesülhet, ezért gondolkodtak más megoldáson, azonban a 100.000.000 Ft készpénzben történő visszafizetésének kötelezettsége nem merült fel. Hangsúlyozta, a megállapodás nem kellő részletességgel tartalmazta a felek ügyleti akaratát, az azonban megállapítható, hogy egységes cél érdekében biztosították az önrészt a repülőtér fejlesztése érdekében, amely az egész megye érdekében állt és nem csupán a város, hanem az egész dél-alföldi régió légi közlekedését tervezett ellátni. A teljesítés lehetetlenüléséről a felperes 2007. május 2. napján értesült, ekkor megnyílt a lehetősége az igényérvényesítésre, ezért későbbi időpontban jogszerűen a szerződéstől már nem állhatott el. Az igényérvényesítés megnyíltának időpontját figyelembevéve pedig követelése elévült.

Az elsőfokú bíróság ítélete

[16] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 1.905.000 Ft perköltséget. Megállapította, hogy az 1.500.000 Ft eljárási illetéket az állam viseli.

[17] Határozatának indokolásában rámutatott, a felek között nem volt vitatott, hogy az együttműködési megállapodás alapján a felperes jogelődje mindösszesen 100.000.000 Ft összegű támogatást nyújtott az alperesnek a reptér fejlesztését szolgáló beruházás pályázati önrészenek finanszírozásához. Az együttműködési megállapodás 5. pontját értelmezve, az alperes álláspontját fogadta el, azt, hogy a felperes a „kiépült infrastruktúrából” kívánt tulajdonrészhez jutni, amely a kifutópályát jelentette. Ezt a szerződés szövege, a meghallgatott tanúk vallomása ((alpolgármester neve), tanú 2. neve), valamint a 2007. május 2. napján tartott egyeztető bizottsági ülésről készült jegyzőkönyv tartalma alátámasztja. Az alperes maga sem vitatta, hogy a felperes a nyújtott támogatás ellentételezésére tartott igényt. A megállapodás nem tartalmazott konkrét adatokat az ellentételezés módjára. A peradatokból arra a következtetésre jutott, hogy annak részleteit a felek külön megállapodásban kívánták rögzíteni. A szerződés az alperesi szolgáltatás teljesítésére határidőt nem tartalmazott.

[18] Az alperes védekezését vizsgálva rámutatott, tény, hogy a szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján az alperes a pénz visszafizetésére lenne köteles, és teljesítési határidőt sem határoz meg. Nem osztotta ugyanakkor az alperesnek azt a védekezését, hogy a teljesítés lehetetlenült. Rámutatott, a Ptk. 312. §-a szerinti lehetetlenülés feltétele, hogy a szerződéskötéshez képest későbbi időpontban következzen be a teljesítést akadályozó körülmény. Az alperes által e körben előadottak – megalapozottság esetén – a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződésre vonatkozó rendelkezések alkalmazását vetik fel. Megállapította, a hiányos tényállás alapján nem lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a felperesi tulajdonszerzés korlátja a szerződéskötéskor ténylegesen fennállt-e. Ennek azonban nem tulajdonított jelentőséget, mert a felek erre való hivatkozásának hiányában a bíróságnak ezzel nem kellett foglalkoznia. Mindezek alapján nem találta megalapozottnak az alperes álláspontját, hogy a szerződés az általa megjelölt okból és időpontban megszűnt, ebből következően azt sem, hogy a felperes igényérvényesítési joga 2007. május 2-án megnyílt. Az egyeztetést követően a felek tárgyalásokat folytattak egyéb ingatlanok beszámításáról. A szerződés 5. pontja a felperest feljogosította arra, kezdeményezze az alperesnél a külön megállapodásban rögzítendő ellentételezést. Ennek alapján került sor a felek között a további tárgyalásokra. A 2012. április 5-én lezajlott tárgyalásról készült

feljegyzésben rögzített alperesi nyilatkozat, miszerint a 100.000.000 Ft összegű felperesi támogatást „készen áll ingatlanokkal kompenzálni”, az elévülést a Ptk. 327. § (1) bekezdése alapján megszakította. Ezért a felperes követelése – az ezt követően folytatott egyeztetésekre további tárgyalásokra is figyelemmel – nem évült el.

[19] Mindezek után vizsgálta, hogy a felperes jogszerűen állt-e el a szerződéstől, és a szerződés felbontása következtében fennáll-e a felek elszámolási kötelezettsége.

[20] A felek közötti tárgyalásokat elemezve rámutatott, a hiányos peradatok miatt nem állapítható meg, hogy az egyes tárgyalási szakaszokban mely fél miatt hiúsult meg a felek közötti elszámolás, de úgy ítélte meg, többnyire a felperes volt az, aki korábbi nyilatkozatait utóbb megváltoztatta. Így arra a következtetésre jutott, nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy az alperesre visszavezethető okból hiúsult meg a teljesítés, miatta húzódtak el 16 évig a tárgyalások, ezáltal pedig a teljesítéssel késedelembe esett. Ennek hiányában a felperes elállása nem volt jogszerű. Erre tekintettel a Ptk. 319.§ (3) bekezdése alapján az alperest a támogatási összeg visszafizetésének kötelezettsége nem terheli.

A fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem

A felperes kiegészített fellebbezésében az elsőfokú ítélet keresete szerinti megváltoztatását kérte a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (a továbbiakban: Pp.) 369. § (1) bekezdése és (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlásával. Perköltséget nem számított fel.

[21] Az eljárásjogi felülbírálat körében a Pp. 2. §-ának és a 342. § (1), (3) bekezdésének megsértésére hivatkozott. Hangsúlyozta, az alperes érdemi ellenkérelmében fenntartott védekezésében a lehetetlenülésre és az elévülésre hivatkozva kívánta magát kimenteni. A Pp. 2. §-ában megfogalmazott rendelkezési elv értelmében a felek meghatározhatják, hogy milyen körben kéri jogvitájuk elbírálását, amelyet a bíróság az ítélete meghozatalakor főszabály szerint köteles figyelembe venni. A Pp. 342. § (1) bekezdése a bíróság döntésének korlátait kijelöli, ennek alapján nem ítélt meg többet, vagy mást, mint amit a felperes keresetében kér, és nem ítélt meg kevesebbet annál sem, mint amennyit az ellenfél az ellenkérelmében elismert. A rendelkezési elv elsődlegességéből fakadóan a bíróság a felek által tett jogállításhoz kötve van. Az alperes a megállapodástól való elállást csak a megállapodás lehetetlenülésére vetítve értelmezte és kifogásolta, azonban annak jogszerűtlenségét konkrétan nem állította. Nem volt olyan védekezése, amely szerint az együttműködési megállapodás a felek között változatlan tartalommal hatályos és fennáll azért, mert nem esett késedelembe. A felperest a Ptk. 298. § a) pontja alapján a 300. § (1) bekezdése szerint az elállás joga nem illeti meg, ezért elállása jogszerűtlen. Az elsőfokú bíróság tehát az alperes által elő nem terjesztett védekezés alapján bírálta el a keresetet, amelyre nem volt jogszabályi lehetősége.

[22] Az anyagi jogi felülbírálat körében a Ptk. 4. §-ának, 277. § (4) bekezdésének, 298. § a) pontjának, 300. § (1) és (2) bekezdésének, 319. § (3) bekezdésének, 320. § (1) bekezdésének, 301/A. § (1) és (2) bekezdésének, valamint 685. § c) pontjának a megsértését jelölte meg.

[23] Hangsúlyozta, egyetért az elsőfokú bíróság azon következtetésével, hogy az együttműködési megállapodással összefüggésben sem a lehetetlenülés, sem az abból eredő felperesi követelés elévülése nem állapítható meg. Tévesen foglalt azonban állást abban, hogy az alperes késedelmes teljesítésének hiányában az elállás nem volt jogszerű. Részletesen kifejtette az elsőfokú ítélet eltérő álláspontját vitató érveit.

[24] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kérte az alperes perköltségben való marasztalását, amelyet az IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján számított fel azzal, hogy jogi képviselője áfa körbe tartozik. Változatlan álláspontja szerint a felperesi igény teljesítése az elsőfokú eljárásban felsorolt szerződési és jogszabályi rendelkezésekbe ütközik. Az a tény, hogy az elsőfokú bíróság a lehetetlenülés körében nem osztotta jogi álláspontját, nem vezetett a Pp. 2. §-át és 342. § (1), (3) bekezdését sértő eljárásra, mert jogállítási kifejezetten az elállás jogszerűségére, az igény elévülésére, alapvetően a kereseti kérelem teljesíthetlenségére, megalapozatlanságára irányultak. Hangsúlyozta, a felperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a felek az általa követelt összeg visszafizetésében megállapodtak, hogy a szerződéses jogviszonyukat módosították, és meghatározták azt az időpontot, amikor az alperes fizetési kötelezettségei beállnak, amelynek következményeként alperes késedelembe esett, így jogszerűen gyakorolta a felperes a felmondás jogát. Alaptalan a felperesnek az elsőfokú ítélet késedelem hiányával kapcsolatos álláspontját támadó fellebbezési érvelése. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a támogatás ellentételezéseként a kiépült infrastruktúrából a pályázati önrész arányában való tulajdonszerzést kötötték ki a felperes által nyújtott pályázati önrész ellentételezéseként. A szerződés 6. pontjából megállapíthatóan a felek akarata hosszú távú együttműködéssel megvalósított regionális repülőtér létrehozására irányult. Nem volt olyan szerződési akarat, ha és amennyiben a pályázatok során akadály merül fel, úgy a felperesi jogelőd által a közös beruházáshoz pályázati önrészként nyújtott 100.000.000 Ft visszatérítésre kerüljön. A juttatás nem visszatérítendő támogatási összeg, nem pénzkölcsön volt, hanem kifejezetten pályázati önrész. A felperesi jogelőd és az alperes gyakorlatilag együtt pályáztak a (település neve)-i regionális repülőtér fejlesztése érdekében. A pályázat, a repülőtér megvalósítása sikertelenségének konzekvenciája, hogy a beruházók számára közös felelősség keletkezik, és nem értelemeszerű, hogy az egyik pályázó akár évtizedek múlva igényelje vissza az általa biztosított önrészt. Ilyen szerződéses akarat a felperesi jogelőd részéről nem merült fel. Utalt arra, az együttműködési szerződés nem tartalmazta ugyan kellő részletességgel a felek üzleti akaratát, azonban az okiratból megállapítható a felek egységes szerződéses célja, hogy a repülőtér építése, fejlesztése, amely egész (megye neve) megye érdekében állt, és nem csupán a város érdekét szolgálja. Távlati cél a megállapodás alapján a repülőtér közös üzemeltetése volt.

[25] A megállapodás tartalmából olyan lejárati időpontot megállapítani nem lehet, amely alapján 100.000.000 Ft visszafizetésére lenne köteles. Mindezek alapján összegezve megállapítható, nincs olyan peradat, ami alapján kötelezhető lenne a keresettel érvényesített 100.000.000 Ft visszafizetésére támogatás visszafizetése jogcímén.

Az ítéltábla döntése és annak indokai

[26] A fellebbezés alapos.

[27] A Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2) – (4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja. Ilyen korlátnak minősülnek a 371. § (1) bekezdés a) – b) pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak. A fentiekből következően a másodfokú bíróság csak a fellebbezésben megjelölt eljárásjogi és anyagi jogi jogszabálysértéseket, valamint a fellebbezési kérelem és ellenkérelem alapjául előadott tényeket vizsgálja. A fellebbezés kapcsán az ítéltáblának elsődlegesen az elsőfokú ítélet eljárási szabályoknak való megfeleléséget kellett elbírálnia, amelynek során arra a következtetésre jutott, hogy a felperes megalapozottan hivatkozott a megjelölt eljárási szabályok megsértésére.

[28] A polgári perjog legfontosabb alapelve a rendelkezési elv, amely szerint a felek szabadon rendelkeznek perbe vitt jogaikkal [Pp. 2. § (1) bekezdés]. A rendelkezési jog

megnyilvánulása a kérelemhez kötöttség elve, amelyet a Pp. 2. § (2) bekezdése rögzít. E szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ez azt jelenti, hogy a bíróság a per folyamán olyan kérdésben, amelyre vonatkozóan a felek nem terjesztettek elő kereseti kérelmet, ellenkérelmet, viszontkeresetet, beszámítás iránti kérelmet, vagy ideiglenes intézkedés iránti kérelmet, nem dönthet. A kérelemhez kötöttség elve érvényesül a per érdemében való döntés során is, amelyet a Pp. 342. § (1) bekezdésében írt túlterjeszkedés tilalma fejez ki. A kérelemhez kötöttség azonban nem csak a kereseti kérelemhez – petitumhoz – való kötöttséget jelenti, hanem a fél jogállításához való kötöttséget is (BH2023. 129, BH2022. 332, BH2023. 138, BDT2021. 4421). A Pp. 342. § (3) bekezdése kimondja, törvény eltérő rendelkezése hiányában az érdemi döntés nem terjedhet ki olyan jogra, amelyet a fél a perben nem állított. A bíróság érdemi döntését tehát nem alapíthatja olyan jogra, amelyre a felek nem hivatkoztak, a perben nem érvényesítettek.

[29] Az írásbeli ellenkérelem az alperesnek a keresettel szembeni védekezést tartalmazó perfelvételi irata. Az érdemi védekezés – a jogvita érdemi eldöntésének tárgyában tett – olyan anyagi jogi védekezés, amely a perbeli igény megalapozottságának teljes, vagy részleges hiányára hivatkozással a kereset teljes vagy részbeni elutasítására irányul. A Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ab) alpontja az érdemi ellenkérelem kötelező elemévé teszi – a beszámítás kivételével – az anyagi jogi kifogás feltüntetését a jogalap megjelölése útján. A Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pontja szerint az anyagi jogi kifogás a keresettel – ide értve a viszontkeresetet és beszámítást is – érvényesített jog érvényesíthetőségét kizáró, megszüntető, vagy gátló anyagi jogi rendelkezésre történő hivatkozás. Az anyagi jogi kifogás tehát az alperes érdemi védekezésként felhozott jogállítása a keresettel érvényesített joggal, azaz a felperesi jogállítással szemben. Mindebből következően az érdemi ellenkérelemben hivatkozott anyagi jogi kifogás alperesi jogállításnak minősül, amelyhez a fentebb írtak szerint a bíróság kötve van.

[30] Megalapozottan hivatkozott a felperes fellebbezésében arra, hogy az alperesnek nem volt olyan tartalmú védekezése, amely szerint késedelme hiányában vitatta az elállás jogszerűségét. A fellebbezési ellenkérelemben írtakkal szemben önmagában az alperesnek a kereseti kérelem teljesíthetetlenségére, megalapozatlanságára való hivatkozása és elutasítására irányuló kérelme nem feleltethető meg erre vonatkozó jogállításnak.

[31] Megalapozottan hivatkozott ezért a felperes fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság keresetét a Pp. 342. § (3) bekezdésének megsértésével utasította el. Ennek következménye, hogy az elsőfokú ítélet e körben tett megállapításait figyelmen kívül kell hagyni annak érdemi vizsgálata nélkül.

[32] A Pp. hivatkozott 370. § (1) bekezdése értelmében fellebbezés hiányában nem volt vitatott az elsőfokú ítéletnek az a megállapítása, hogy a felperesi jogelőd a pályázati önrészhez való hozzájárulást ellenszolgáltatás ellenében nyújtotta. Az elsőfokú bíróság által megállapított, szintén nem vitatott tényállás szerint a felek szerződéses akarata arra irányult, hogy az általuk teljesítendő ellenszolgáltatás konkretizálására később kötendő megállapodásban kerül sor. Ennek kapcsán felmerülhet annak a kérdése, hogy a felek között a szerződés létrejött-e. A kérelemhez kötöttség e tekintetben nem érvényesül, mert a bíróságnak a szerződés létrejöttét hivatalból kell észlelnie (2/2010. PK vélemény 4.a pont). Az együttműködési megállapodásnak az alperes által teljesítendő ellenszolgáltatás konkrét meghatározása nem olyan lényeges kérdés, amelyben való megállapodás hiányában a Ptk. 205. § (2) bekezdésében írtakra figyelemmel a szerződés létre nem jöttét teszi megállapíthatóvá.

[33] Tény, hogy az alperes által nyújtandó ellenszolgáltatásra vonatkozó tárgyalások eredménytelennek bizonyultak, a felek között erre vonatkozó megállapodás nem jött létre 16

év alatt sem, amelyre tekintettel a felperes a Ptk. 300. § (1) bekezdésére alapítottn az együttműködési megállapodástól elállt. Tekintve, hogy erre vonatkozó alperesi védekezés hiányában az elállás jogszerűsége a perben nem volt vizsgálható, az elsőfokú bíróság pedig – fellebbezéssel nem támadott álláspontja szerint – alaptalannak találta az alperes teljesítés lehetetlenné válásával és az elévüléssel kapcsolatos álláspontját, a kereset megalapozott. A Ptk. 320. § (1) bekezdése értelmében az elállás a szerződést felbontja. A Ptk. 319. § (3) bekezdése alapján a szerződés felbontása esetében a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak. A felperes részéről pénzszolgáltatás történt, ezért az alperes annak visszatérítésére köteles, e tekintetben tehát nincs jelentősége annak, hogy az alperes nem a pénzösszeg visszafizetésére vállalt kötelezettséget. Erre tekintettel az alperes köteles megtéríteni a felperes által pályázati önrész teljesítéséhez nyújtott 100.000.000 Ft-ot és annak a Ptk. 301/A. § (1) – (2) bekezdése szerinti késedelmi kamatát a Ptk. 298. § a) pontjában írtakra figyelemmel.

[34] Utal az ítéltábla arra, egyetért az elsőfokú bíróság álláspontjával, hogy az alperes teljesítés lehetetlenülése körében tett tényelődása annak megalapozottsága esetén a szerződés Ptk. 227. § (2) bekezdése szerinti érvénytelenséget tenné megállapíthatóvá. E rendelkezés szerint a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés semmis. Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben a már hivatkozott PK vélemény alapján a bíróságnak a semmisségi okot is hivatalból kell észlelnie. Egyetért azonban azzal az álláspontjával, hogy a rendelkezésre álló adatokból a semmisségi ok nem állapítható meg. Helytállóan hivatkozott a felperes arra, hogy a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter engedélyével az elvi lehetőség az adott szolgáltatás teljesítésére fennállt.

[35] Megjegyzi az ítéltábla, a szerződés létre nem jöttének, illetve semmisségének a megállapíthatósága az elállással azonos következményekkel járt volna. Az alperes ekkor sem mentesült volna a felperesi jogelőd által nyújtott szolgáltatás visszatérítésének a kötelezettsége alól.

[36] A fellebbezési ellenkérelemben írtak kapcsán rámutat az ítéltábla, a jogvita eldöntése szempontjából az együttműködési megállapodás 6. pontjának tartalma jelentőséggel nem bír, az ugyanis a sikertelen pályázat esetére vonatkozó rendelkezést tartalmaz. A jelen esetben azonban nem vitásan a pályázat eredménnyel járt, és a beruházás is megvalósult.

[37] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint megváltoztatta.

[38] A felperes fellebbezése sikeresnek bizonyult, az ítéltábla azonban a Pp. 81. §-a szerinti perköltségfelszámítás hiányában mellőzte az alperes perköltségben való marasztalását.

[39] A felperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 5. § (1) bekezdés b) pontja alapján teljes személyes illetékmentességben részesül, ezért a feljegyzett fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad [Pp. 102. § (6) bekezdés].

[40] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

település neve, 2023. július 12.

Dr. Béri András sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Kiss Gabriella sk.
táblabíró

